

Hart&ziel

Plek die rust en vertrouwen geeft

8

'Kerst is een boodschap van hoop'

Gospel-diva Michelle David in Paradiso

Michelle David: 'Ik geloof dat er zelfs in de ergste storm een regenboog in zicht komt.'

foto: Michelle David & The Gospel

Ze voldoet echt aan het beeld van een gospel-zangeres: *big, black and beautiful*, een bos krullend haar en een gulle lach. Michelle David woont al bijna twintig jaar in Nederland, maar is onmiskenbaar Amerikaans. Ze trad afgelopen zomer op zondagmorgen op in Paradiso met een succesvol programma vol gospelsongs.

**Wilfred Scholten
en Mirjam Nieboer**

De *Volkscrant* schreef: 'Ze maakt vaak mee dat niet gelovigen na haar show zeggen: je maakt het ons moeilijk om een atheïst te zijn.' Op eerste kerstdag

zendt de KRO-NCRV een kerstconcert van haar uit vanuit poptempel Paradiso. 'Het is een droom die ik nooit durfde te dromen. Het viel me zomaar in mijn schoot!' Weer die lach. 'Wat ik hoop, is dat mensen die op tv naar mijn kerstconcert kijken na afloop niet meer dezelfde zijn als daarvoor.'

Diana Ross

We spreken Michelle David in coronatijd via Zoom. Maar het is net of we echt tegenover haar zitten. Zo levendig en enthousiast vertelt ze over haar leven en de rol van muziek daarin. Ze begon met zingen toen ze vier was en een jaar later zong ze al in een koor. Er werd ook veel gezongen in de kerk in de New Yorkse zwarte wijk Harlem waar ze als kind met haar tante heen ging. Ze is nooit gestopt met zingen, hoewel ze nog liever danseres was geworden. De gospel werd alles voor haar. 'Het is deel van mijn systeem, het zit in mijn bloed. *You drink water and you sing*. Zo vanzelfsprekend is het.'

Haar lach weerklinkt vrijwel na elke vraag. Ook als we haar vragen wat zo'n beroemde zangeres doet in een klein landje als Nederland.

**Zingen
is mijn leven**

'Ik kwam hier in 1994 voor het eerst en vanaf het moment dat ik uit het vliegtuig stapte, was ik verliefd op het land.

Het voelde anders, het rook anders. Ik had al diverse landen bezocht met mijn tours, dus het was niet mijn eerste kennismaking met Europa. Maar dit land had het gewoon. Het voelde hier als New York in het klein. De mensen waren aardig, open en heel uitnodigend. Het voelde als een cadeautje.'

Met haar man en drie kinderen woonde ze lange tijd in Nieuw Vennep, dus ze kent de Amsterdamse regio goed. Maar het blijft bijzonder dat een vrouw die naar de *Highschool of Performing Arts* ging, nu optreedt in Paradiso.

Lees verder op pagina 6

'Bijna alles is anders...'

Kerk en kerst in tijden van corona

Rosaliene Israël

Mondkapjes, social distance en online vieringen: langzamerhand zijn ze niet meer weg te denken uit ons kerkelijke leven. Met wandelpastoraat, koffiedrinken via Zoom en digitale *challenges* proberen we in contact te blijven en de moed erin te houden.

Maar nu de dagen korter worden en we niet weten wat ons de komende tijd te wachten staat, begint de maatregel-moeheid toe te slaan. De energie en creativiteit die tijdens de eerste lockdown in stad en kerk loskwamen, lijken opgedroogd. Bij veel gemeenteleden, vrijwilligers en professionals is de rek er uit.

Hebben we normaal gesproken in deze donkere tijd van het jaar iets om naar uit te kijken, nu vragen we ons af of en hoe we überhaupt kerst kunnen vieren. In zijn column in dagblad *Trouw* (14 november) schrijft Sylvain Ephimenco zijn frustratie hierover van zich af. Hoe moet het verder nu er een 'coronakerst' in aantocht is en kerst losgerukt wordt van zijn familiebetekenis? Ik voel met hem mee. Mijn grootmoeder, die Alzheimer heeft, heb ik al ruim een half jaar niet gezien. Al zou het richting het einde van dit jaar weer mogen, dikke kans dat ze mij niet meer herkent.

Geboorte van Jezus

Ook al is bijna alles anders, een ding blijft hetzelfde. In de nacht van 24 op 25 december herdenken we de geboorte van Jezus en klinkt overal in alle talen het geboorteverhaal uit Lucas 2. Coronacrisis of niet, met kerst gedenken we hoe

Rosaliene Israël, scriba van de Protestantse Kerk Amsterdam: 'Een ding blijft hetzelfde met kerst: het herdenken van de geboorte van Jezus.'

God bij mensen kwam wonen. Dit verhaal van God-met-ons begint niet met een revolutionaire daad van een held, niet met de gedurfde ontdekking van een wetenschapper of met het vrome werk van een heilige. Nee - aldus Bonhoeffer in zijn *Brevier* - een kind wordt in het middelpunt van de wereldgeschiedenis geplaatst. Ook dit jaar worden we overal waar kerststalletjes verschijnen herinnerd aan het geheim van kerst, dat God in een kind onder ons aanwezig is. Wie net als Jozef en Maria, de os, de ezel, de herders en de wijzen in de ogen van dit kind kijkt, weet: ik ben gezien, gekend, geliefd. Precies daarom trekt Peter Rol-

lins - een Ierse theoloog en filosoof - de conclusie dat Christus wordt gevonden in onze relatie met de ander (*De orthodoxe ketter*, 2016). En dat God alleen gediend wordt door daden van liefde, die de vreemdeling, de buitenstaander, de onbekende ander omarmt. Maar juist dat omarmen is vanwege COVID-19 op z'n minst problematisch geworden. Als we niet uitkijken, waarschuwt godsdienstfilosoof en dichter Renée van Riessen (*Op weg, ontmoeting met het jodendom*, november 2020), gaan we de ander vooral als risicofactor en potentiële bron van besmetting zien. Dat mensen zoals mijn grootmoeder al

maanden nauwelijks bezoek ontvangen of alleen moeten sterven, noemt Van Riessen traumatisch voor alle betrokkenen. De noodgedwongen afstand tussen jou en mij raakt op een diepe laag aan de kernvraag naar onze identiteit. Hoe kan ik mens en dús medemens zijn, als onze gezichten door mondkapjes bedekt zijn en we letterlijk op afstand blijven?

Lachende ogen

Terwijl ik tijdens mijn vaste rondje hardlopen door het Nelson Mandela-park over dit dilemma nadenk, loopt mij een oudere dame met rollator tegemoet. Ondanks de afstand en haar blauwe mondkapje

zie ik dat haar ogen naar me lachen. Ik herken haar van de week ervoor en kijk op mijn beurt haar lachend aan. Het simpele 'hallo' en 'goedendag' dat we uitwisselen terwijl we elkaar passeren, geeft me voor even vleugels. Ik realiseer me hoe waar de woorden van Hidde de Vries (trainer en oprichter van The Recharge Company) zijn: We hebben elkaar nodig voor ons zelfvertrouwen, om ons goed te voelen en om de juiste breinstoffen aan te maken. (*NRC.next*, 23 oktober 2020). Mensen die maandenlang alleen thuiswerken of nauwelijks bezoek ontvangen, missen het gevoel deel uit te maken van een groter geheel. Wezenlijk persoonlijk contact is de enige manier waarop we geluksgevoel en de energie die dat met zich meebrengt ervaren. Een toevallige ontmoeting in het park doet mij hopen en geloven dat uiteindelijk geen pandemie de beweging stoppen kan, die in de kerstnacht is ingezet.

Ergens tussen alle sterren staat de ster van God hij heeft geen naam hij is van licht ik weet niet hoe ik hem herkennen kan ik kijk omhoog en denk bij elke ster: misschien ben jij het wel

Ergens tussen alle mensen komt het kind van God hij heeft een naam hij is van licht ik weet niet hoe ik hem herkennen kan ik kijk om me heen en denk bij ieder kind: misschien ben jij het wel (Kees van der Zwaard)

Rosaliene Israël is scriba van de Protestantse Kerk Amsterdam.

Kerst in coronatijd

Kerst zal anders zijn dit jaar. Daar haakt ook de kerstcampagne van de Protestantse Kerk Amsterdam bij aan: *bijna alles is anders*. Maar we gaan wel kerst vieren. De kerstactiviteiten en -vieringen van onze wijkkerken en pioniersplekken zijn dit jaar te vinden op protestantsamsterdam.nl/kerst Hier vindt u ook allerlei inspirerende ideeën, verhalen, blogs en filmpjes. Genoeg om kerst, live en online, ondanks corona met elkaar te beleven.

Deze *Kerk in Mokum* verschijnt in de adventstijd, de verwachtingsvolle weken voor kerst. Heeft u onze digitale adventskalenders al ontdekt? Er is een kalender voor volwassenen, een voor tieners en een voor kinderen. Als u zich voor zo'n kalender opgeeft, ontvangt u iedere dag tot aan kerst een verdiepende gedachte, lied of gedicht met een mooie afbeelding. Ook zo kunnen we ons in deze bijzondere tijd van het jaar met elkaar verbonden weten. U vindt de adventskalenders op www.protestantsamsterdam.nl/adventskalender We wensen u gezegende kerstdagen en het Licht van kerst toe.

Beleef kerst (ook) online
protestantsamsterdam.nl

'Koffie en een goed gesprek'

Drugspastoraat met kerstbus op pad

Iris Stekelenburg

Zwanine Siedenburg is geestelijk verzorger van het drugspastoraat in Amsterdam. In de zomer reed zij met een bakfiets vol koffie door de stad, maar een bus lijkt haar deze maanden comfortabeler.

Zwanine: 'In 1e instantie plan ik 6 ritten in november en begin december met de bus. Iemand die bij hvo-querido woont, een organisatie voor onder meer verslavingsproblematiek, wil graag even weg van zijn vertrouwde maar troosteloze omgeving. Dus gaan we koffiedrinken bij zijn moeder en daarna een kijkje nemen bij een mandenmakerij. Daar rijden we dan naartoe. Zijn begeleider gaat ook mee. Onderweg hebben we een goed gesprek. Iemand anders wil heel graag mosselen eten. Die laat ik dan bezorgen op de plek waar we geparkeerd staan en eten we gezellig samen op aan een tafeltje met een kleed en een kaars in de bus. Ik denk en hoop dat er door samen iets te doen mooiere gesprekken ontstaan dan wanneer ik

Geestelijk verzorger van het drugspastoraat Zwanine Siedenburg in de kerstbus.

alleen maar bij iemand op zijn of haar kamer zit. Wanneer de passagier daarmee akkoord gaat, neem ik ons gesprek in de bus op en maak daar een podcast van. Deze podcast gaat ook naar de ombudsman van Amsterdam: dit gaat al goed, dit kan nog beter.'

Samen eten in de bus

Zwanine huurt de bus inclusief chauffeur van Groengrijs, een vereniging die onder meer dagtochten voor Amsterdammers met een smalle beurs en voor ouderen organiseert. Met deze bus gaat het drugspastoraat ook elk jaar naar Lourdes. In 2020 kon deze reis helaas niet doorgaan. Zwanine vervolgt: 'Waar ik nog wel bang voor ben, is dat op de dag zelf degene niet uit zijn bed wil komen om naar zijn moeder te gaan of een hele boze bui heeft en absoluut geen mosselen wil eten. Dat weet je maar nooit.'

Wat ik sowieso ook wil doen op die zes dagen dat ik de bus gehuurd heb, is stoppen bij een voedseluitgiftepunt. Ik wil dan gewoon iemand aanspreken: 'Zullen we samen de maaltijd opeten in mijn huiskamertje op wielen?' Voordat we gaan eten, zal ik even om stilte vragen omdat ik gewend ben te bidden voor het eten. Dit is meteen een mooie opstap voor een gesprek.'

Geen kerstviering dit jaar

Een kerstviering zit er hoogstwaarschijnlijk niet in dit jaar. Dat is bijzonder moeilijk te realiseren met inachtneming van de coronaregels. Zwanine denkt meer aan het maken van kerststukjes met wie dat wil en deze rondbrengen met de bus. Zwanine heeft zoveel plannen en kent zoveel mensen met wie ze een busrit wil maken, dat ze rond kerst ook nog gebruik zou willen maken van de bus. Bijvoorbeeld met een dame die heel graag naar de kapper wil. Maar dit is ook een geldkwestie. Zwanine: 'We hebben onlangs een online praatje gehouden via Zoom voor de Rotary. Zo informeren we organisaties over wat we doen, waarom we dat doen en hoeveel geld daarvoor nodig is. Ik omschrijf het altijd zo: Wij zijn er voor iedereen die wel een huis heeft, maar zich daar niet thuis voelt. Wij bieden een plek waar mensen die de klem van verslaving, armoede en uitsluiting kennen hun verhaal delen en perspectief in hun leven ontdekken. Elke zondagmiddag is er een viering in De Crypte aan de Oudezijds Achterburgwal en we organiseren ook op andere manieren ontmoetingen rond geloof en zingeving.'

drugspastoraat.nl

'Vrolijk project in zware tijden'

Ilmira van het Wereldhuis maakt mondkapjes

Iris Stekelenburg

Bent u nog op zoek naar een mooi mondkapje voor uzelf of om cadeau te geven tijdens de feestdagen? In het Wereldhuis in Amsterdam Oud-West, centrum voor en door ongedocumenteerde migranten, worden prachtige exemplaren gemaakt van Afrikaanse stoffen.

Van het Centrum naar Oud-West

Het Wereldhuis zat tot voor kort in de prachtig gewelfde kelders onder het pand van de Protestantse Diaconie Amsterdam, aan de Nieuwe Herengracht. Maar daar is het in tijden van corona niet mogelijk voldoende afstand te houden in de smalle, slecht te ventileren ruimtes. Er zouden nog geen 15 mensen tegelijk terecht kunnen. Daarom is het Wereldhuis verhuisd naar de Arie Biemondstraat, naar het pand waarin voorheen Heilig Vuur West gevestigd was. Geeske Hovingh is sinds twee jaar coördinator van het Wereldhuis. 'Normaal gesproken komen er zo'n 100 mensen per dag, om cursussen te volgen, voor ontmoeting en zeker ook voor de warme maaltijd tussen de middag. In het gebouw waar we nu zitten, kunnen maximaal 35 personen tegelijk aanwezig zijn die echt nergens anders terecht kunnen. Het bieden van educatieve en recreatieve activiteiten en counseling zoals we gewend zijn is hier

Coördinator Wereldhuis Geeske Hovingh draagt een mondkapje dat gemaakt is door Ilmira (r). Foto gemaakt op de voormalige plek van het Wereldhuis.

niet eenvoudig, maar iedereen doet zijn uiterste best binnen de mogelijkheden.'

Geen kerstboom... of toch?

Geeske vervolgt: 'Er was best wat weerstand in de buurt toen bekend werd dat hier een dagopvang kwam voor mensen die (nog) geen officiële verblijfsvergunning hebben. We hadden graag een open huis gehouden en omwonenden willen informeren over het Wereldhuis. Maar ook dat kan niet. Toen ik een keer buiten liep, ving ik een gesprek op tus-

sen buurtbewoners. Ze hadden een brief gekregen van de gemeente dat er dit jaar geen buurtkerstboom verstrekt zou worden. De ontvangers van de brief gingen ervan uit dat dit kwam door de komst van het Wereldhuis en de grotendeels islamitische bezoekers. Ik heb hen ervan kunnen overtuigen dat dit zeker niet het geval is en dat ik mijn uiterste best zal doen voor een kerstboom op het pleintje. Wat is er mooier dan met zijn allen - op gepaste afstand natuurlijk - om die boom heen met

vuurkorven en zelfgemaakte hapjes uit alle werelddelen. Dat is mijn droom!'

Mondkapjes van Afrikaanse stof

De Congolees-Russische Ilmira (44) is vaste bezoeker van het Wereldhuis. Ze heeft een dochter Kamila (9). Ilmira zit graag achter de naaimachine. Nog voordat het dragen van mondkapjes dringend geadviseerd werd door de overheid, droeg Ilmira al een prachtig zelfgemaakt mondkapje met Afrikaanse motieven. Er waren steeds meer

mensen die ook graag zo'n mondkapje wilden voor € 5,-. Ilmira leert nu ook andere mensen mondkapjes naaien. Geeske: 'Zo mooi dat er op deze wijze een win-win-win situatie ontstaat. Ilmira heeft een zinvolle dagbesteding waarmee geld binnenkomt voor het Wereldhuis, ze draagt haar kennis over aan anderen en de bestellers zijn blij met een origineel mondkapje. Het is een vrolijk project in deze superzware tijd. Weet je trouwens waar die Afrikaanse stoffen gemaakt worden? Bij Vlisco in Helmond!'

Kerst in het Wereldhuis

Kerst zal voor Ilmira en alle andere bezoekers van het Wereldhuis heel anders zijn dan andere jaren. Geeske: 'We vierden kerst met 120 mensen in De Kas, de mooie overdekte binnenruimte van het bureau van de Protestantse Kerk en Diaconie Amsterdam. Met lekker eten, cadeautjes en een zwarte kerstman. Maar nu... We maken samen een driegangendiner met een zanger in de hoek, geen bier en geen muziek. Want dan gaat iedereen weer dansen. We willen kerstkaarten maken en bezorgen bij de mensen in de buurt. Het contact met de omwonenden is trouwens binnen korte tijd een heel stuk beter geworden. Soms staat er iemand met een taart die over is van een verjaardag of met twee heerlijk warme winterjassen.'

Wilt u een mondkapje bestellen of op een andere wijze doneren? Stuur een mailtje naar g.hovingh@diaconie.org.

www.wereldhuis.org

Kerst in Mokum

Els van Swol en Iris Stekelenburg

Hoe kijken betrokkenen van verschillende kerken en plekken in Mokum uit naar kerst in coronatijd?

Kwetsbaar en kinderlijk verlegen

Kerst trekt traditiegetrouw veel mensen naar de kerk, maar dit jaar zal dat niet gaan. Voor sommigen was dit al lang niet meer mogelijk, terwijl zij juist naar zo'n viering smachten. We vragen Bart Niek van de Zedde, geestelijk verzorger van De Die, Het Spaarnhout en Eben-Haezer (Cordaan), hoe hij de viering in een verpleeghuis in coronatijd voor zich ziet. 'Kerst is het feest waarin beelden van kracht en kwetsbaarheid elkaar ontmoeten, in het kindeke Jezus. Kerst is daarmee een kans. Voor ons. Juist in deze tijd, waarin corona ons bepaalt bij onze kwetsbaarheid, dat wij in de Westerse maatschappij niet almachtig en alwetend zijn. In het kerstverhaal klinkt ook de oproep om op reis te gaan. Zoals de herders deden en de Wijzen uit het Oosten.

Kerst in West

Hilde Dijkstra is sinds 4 jaar coördinator van de stichting Kerk en Buurt in West. Hier vallen onder meer een inloophuis voor thuis- en daklozen, kringloopwinkel, burennetwerk en eetkamer onder en er zijn nauwe banden met de Nassaukerk. Hoe gaat het in coronatijd met Kerk en Buurt en hoe wordt kerst dit jaar gevierd?

'De eetkamer is normaal gesproken drie keer per week open, nu kunnen mensen een maaltijd afhalen of laten bezorgen. Er zijn 120 vrijwilligers bij onze stichting betrokken die al onze verbindende activiteiten mogelijk maken. Maar corona heeft een grote impact op hen: afstand houden, een mondkapje dragen, minder ingezet worden, bellen met ouderen in plaats van een bezoekje brengen. Ook kerst zal heel anders zijn. Dit jaar geen feestelijke kerstborrel voor de vrijwilligers en geen gezamenlijke nieuwjaarsmaaltijd met 250 buurtbewoners zoals elk jaar.

Hoe vier je kerst op straat?

Hanna Wapenaar, straatpastor van de Protestantse Kerk Amsterdam heeft al twee keer eerder kerst gevierd op straat. Maar ja, toen was er geen corona...

'Normaal gesproken zijn het drukke dagen rond kerst. Het dak- en thuislozenkoor De Straatklinders treedt veel op en er worden kerstdiners georganiseerd voor daklozen. Maar dit kan in 2020 helaas allemaal niet doorgaan. Veel mensen en organisaties zoeken naar oplossingen, maar gezellig samen zijn en samen eten zit er dit jaar niet in. Het kerstverhaal spreekt ook of misschien wel juist nu tot de verbeelding: als je geen thuis hebt, waar ga je dan naartoe? Waar ben je welkom, vermoeid en vies van de lange reis? De 'herbergen' zijn dicht en de winteropvang heeft te weinig capaciteit om aan honderden daklozen een bed te geven. Sinds maart fietsen we met de Koffierts vijf keer per week door de straten van Amsterdam om koffie en broodjes uit te delen aan de mensen die daar behoefte aan hebben, vaak gepaard met een gesprek, een moment van aandacht.

BART NIEK VAN DE ZEDDE

Het kindje Jezus tegemoet. Wij, de "Wijzen uit het Westen", denken dat we veel kunnen, met onze computers, telefoons, en rijkdom. Deze kerst wordt anders dan anders. Zowel vrijwilligers als bewoners horen bij de risico-categorie. Gepaste afstand maakt, dat we niet samen kunnen komen. Deze kerstperiode zullen we daarom als een reizend circus door de locatie gaan. Met lichtjes en liedjes. Meer een-op-een. Samen op weg. Met alles wat ons kracht geeft. Maar ook met alles wat ons kwetsbaar en kinderlijk verlegen maakt.'

HILDE DIJKSTRA

Natuurlijk proberen we wel een alternatief te verzinnen, iets in de kerkzaal voor de vrijwilligers op veilige wijze. Maar het is lastig. We vinden het ook fijn wanneer mensen aangeven waaraan ze behoefte hebben. Dus kom maar op, laat van je horen!

HANNA WAPENAAR

Met kerst fietsen we ook, maar dan met een warme maaltijd en een extra sjaal of muts. Het is duidelijk dat dit een strenge winter gaat worden. We doen ons best om wat verlichting te bieden en nodigen iedereen uit dat ook te doen! Dus maak eens een praatje op straat of bij de supermarkt. Want deze gesprekken, deze momenten van aandacht zitten er dit jaar - gelukkig - nog wel in.

Er voor anderen zijn

Hoe vieren de jongeren kerst in deze tijd? We vragen het aan Lodewieke Groeneveld. Zij is hulppredikant in Vrijburg en werkt met oudere tieners en twintigers.

'Zoals in elke kerk is het zoeken naar nieuwe manieren om samen kerst te vieren. Zo is het traditie dat de leiding van de kindkerk een fantastisch kerstspel schrijft en dit met 25 kinderen tijdens kerstochtend uitvoert. Deze keer wordt het spel op film gezet en getoond in de dienst op kerstochtend. Zo is het ook online te volgen voor wie wil! Leuk om te melden is dat uit de 18+-groep Vince Lanson een dag per week stage loopt in Vrijburg. Vince studeert Toegepaste psychologie en zal zich inzetten voor meer verbondenheid rond de kerstdagen, voor mensen zonder internet bijvoorbeeld. Sommige twintigers hebben aangegeven dat ze willen helpen.

LODEWIEKE GROENEVELD

Zo wordt het een gezamenlijk project en dat geeft voldoening. Kerst staat voor deze groep in het teken van: er voor anderen zijn.'

Een pannetje soep

Hoe staat de kerk in Nieuw-West rond kerst in de multiculturele samenleving? We vragen het aan Herman Bouma, theoloog en cultureel antropoloog. Hij is sinds 1 oktober jl. gestart als diaconaal opbouwwerker. Daarvoor was hij bij Tear verantwoordelijk voor het Umojaprogramma voor kerken die - zoals hij het verwoordt - met beide benen in de buurt willen staan. Hij zit nog in zijn inwerkperiode, maar heeft zeker ideeën en idealen.

HERMAN BOUMA

'In Osdorp woont alles en iedereen door elkaar, maar dat betekent niet dat iedereen contact met elkaar heeft. Veel sociale en culturele groepen leven vooral binnen hun eigen groep. Daar kijken mensen naar elkaar om. Maar als je groep langzaam kleiner is geworden of als je er om andere redenen alleen voor staat, ligt eenzaamheid op de loer. Kerst is het feest van het licht dat schijnt in de duisternis. Het is een tijd van nabijheid. Tegelijk worden we juist nu geacht nabijheid te vermijden.

De kerk staat voor de uitdaging om wegen te vinden om eenzaamheid te doorbreken. Misschien eenvoudig door bij de buurman van wie je de naam niet eens kent, aan te bellen en te vragen hoe het gaat of een pannetje soep te brengen.'

Kerst in De Binnenwaai

Alexander Noordijk is voorganger in De Binnenwaai op IJburg. Kerst in De Binnenwaai past al nooit, dan wordt uitgeweken naar een sporthal waar 400 mensen de viering meemaken en luisteren naar het kinderkoor dat samengesteld is uit de basisscholen. Maar ook dat zal dit jaar niet doorgaan. Wat dan wel?

ALEXANDER NOORDIJK

'Helaas, helaas, het zal een online familieviering worden op kerstavond, 24 december en een online kerstviering op 1e kerstdag, 25 december. Maar wel vanuit Studio Binnenwaai! Ons kerkgebouw is omgetoverd tot een professionele opnamestudio met camera's, 2 technici en vrijwilligers, waar vanuit we iedere zondag een viering uitzenden en dus ook met kerst. Vooraf nemen we gesprekken op met mensen uit de buurt, het kerstverhaal wordt verteld en onze jongerenwerker Nout Fortuyn zal als voortreffelijk muzikant te horen zijn.

Onze 22 tieners mogen waarschijnlijk wel bij elkaar komen tijdens een kerstmaal en zullen de kribbe met het kindje Jezus De Binnenwaai indragen. Idee is om ook rond kerst amaryllisbollen uit te delen in de buurt. Dit alles wordt voorbereid door een team kerkelijk en niet-kerkelijk betrokkenen. Ook voor de Wijdekerk waarbij ik betrokken ben,

zal het anders zijn. Dit is een initiatief van christenen die zich inzetten voor een inclusieve LHBT+-kerk en gemeente. Hierbij zijn onder meer de Protestantse Kerk Amsterdam, de Kleine Zusters van Jezus, de Rooms-Katholieke en Evangelische gemeente betrokken.

Om de zes weken hebben we Tafeltijd, vieren we het avondmaal en eten we gezamenlijk wat iedereen meegebracht heeft. In de week voor kerst is deze maaltijd extra feestelijk. Dit keer zullen er maximaal 30 mensen in De Kas van het kerkelijk bureau plaats kunnen nemen. Samen met het Kerstkind.'

'Het mooiste kerstcadeau'

Stadspredikant Tim Vreugdenhil over wat jij alleen kunt geven

Tim Vreugdenhil

Hoe doorsta je een pandemie? Bijna alle landen van de wereld kregen in 2020 met die vraag te maken. Het beleid in Nederland werd - ik vermoed meer dan elders - beïnvloed door ons nationale humeur, de collectieve *mood*.

Hoewel de *lockdown* tussen half maart en half mei een pittige tijd was, scheen toen bijna steeds de zon. Dat hielp. In de zomer namen we massaal COVID-vakantie. In de vroege herfst kwam de somberheid: als het nu al zo slecht gaat, wat moet dat in de winter worden? Eind oktober meldden verkopers van kerstbomen een recordverkoop, soms tot 50 procent meer dan in dezelfde periode vorig jaar. Een voorteken. Kerst wordt in dit corona-jaar belangrijker dan ooit. Iedereen voelt wel een beetje aan waarom dat is. We zijn meer thuis en het is belangrijk dat het daar gezellig is. Logisch. Ik heb nog drie aanvullende gedachten over het belang van kerst, juist nu.

Charles Dickens

Mijn eerste gedachte is geïnspireerd op Charles Dickens. Het recept in Dickens' kerstverhalen is bekend: er is een lange, koude, armoedige, soms eenzame winter en dán wordt het kerst. Die ene dag - mits echt gevierd - kan de kilte van honderd andere dagen verdrijven. Kerst is bij Dickens een vaccin voor je ziel. Dickens bouwt daarin voort op de middeleeuwse traditie. Feestdagen waren destijds ontzettend belangrijk, met name vanuit een psychologisch en spiritueel begrip. Een goed gevierde aswoensdag werkt louterend. Een goede kerst is hartverwarmend.

Tim Vreugdenhil is stadspredikant van de Protestantse Kerk Amsterdam.

Een groter verhaal

Ik denk nog iets. Allemaal hebben we dit jaar nieuwe ervaringen opgedaan met iets dat we ook vóór corona al voelden: het gemis van een groter verhaal. Je redt het als mens niet door alleen je eigen verhaal te vertellen (hoe belangrijk dat op zichzelf ook is). Ook een verhaal dat alleen over de zorg gaat, over de economie of over een combinatie daarvan is te weinig. Aan maatregelen en cijfers ontbreekt het niet. Maar meer dan ooit werd deze herfst geklaagd dat er geen perspectief is, geen verhaal over waar het heen gaat. Kerst is hét verhaal. Kerst bezielt veel verschillende mensen. In de kern vertellen we elkaar dat het altijd weer licht wordt, dat we bij elkaar horen en *may God bless, everyone!* Of alle drie tegelijk.

Jouw kerst

Ten slotte: een goede kerst moet vandaag echt *jouw* kerst zijn. Bij Dickens is er geen kerststress. Kleine Tim en zijn familie hoeven alleen maar aan tafel te gaan zitten: de kalkoen, de pudding en de muziek zijn ieder jaar hetzelfde. Maar wij leven nu. Zoals alles heeft ook het kerstfeest een persoonlijke *touch* nodig. Kerst gaat over jou en wie jij om je heen wilt hebben. Coca Cola levert dit jaar opnieuw een prachtige kerstcommercial af: *give something only you can give*. Het gaat over een visser-vader die het verlanglijstje van zijn dochter bij de kerstman wil bezorgen en daarvoor over hoge bergen en door diepe dalen moet. Uiteindelijk heeft het meisje maar een verlangen: dat haar

vader op tijd thuis is voor kerst. Alleen zij kan hem dat vragen. Alleen hij kan haar dat geven.

Kerkelijke commercial

Opeens zie ik een kerkelijke commercial voor me. De camera laat een donker landschap zien en zoomt dan in: een hutje, een maxi cosi, een baby, twee oogjes en een speen. Onder in beeld verschijnt een tekst: *something only God can give*. De engelen vertelden dat aan herders. Wijzen uit het Oosten, getraind in spirituele rituelen en verhalen, begrepen de boodschap: hier geeft God zichzelf cadeau. Wat dat ook precies mag betekenen: iedere vorm van kerstfeest waar hier iets van doordringt, voelt alsof middenin de winternacht de hemel opengaat.

Broeders en zusters

Misschien nog scherper dan de kerk, ziet Coca Cola de implicaties van dit feest. Het mooiste kerstgeschenk is niet een flesje cola. Ook niet een Bijbel of een goed verhaal. Hét cadeau ben je zelf. Wat een magnifieke uitdaging voor alle Amsterdammers, van welke kleur of afkomst of levensovertuiging, in welke sociale omstandigheden en met welke beperking dan ook. Onze stad heeft behoefte aan momenten dat alle mensen broeders en zusters worden. Zoveel kansen zijn er niet. Kerst heeft die potentie.

Iets van jezelf

Adventskalenders met Bijbelse teksten of met chocolaatjes? Allebei prima. Zolang ze je zicht op dé onderliggende vraag niet verduisteren. *Wat is het dat jij alleen kunt geven?* Geef dat dan dit jaar. Aan je burens. Je collega's. Je vrienden. Je familie. Doe het fysiek of online. Stop iets van jezelf in de woorden, in de muziek, in het eten, in je vragen en verhalen, in het bekende ritueel of in een ongedachte stap. En de engelen? Als je goed luistert, hoor je ze op de achtergrond zachtjes zingen.

De viering is een feest van Woord en muziek

Orgelvirtuoos Jos van der Kooy van Amsterdam naar Rotterdam

Mirjam Nieboer

Het nieuws sloeg eind vorig jaar in als een bom: Jos van der Kooy verlaat de Amsterdamse Westerkerk en wordt per januari 2020 organist in de remonstrantse Arminiuskerk in Rotterdam. Zijn vertrek werd breed uitgemeten in de media. De Protestantse Kerk Amsterdam kreeg ervan langs: hoe kunnen jullie zo'n kanjer laten gaan? Van der Kooy was zelf ook verrast over de commotie. 'Het leek wel een Ajax-Feyenoord transfer.'

Jong organistje

De soep wordt niet zo heet gegeten als ze wordt opgediend. Van der Kooy komt nog wekelijks in de Wester om orgelles te geven. Zelf is hij nuchter over zijn beslissing. Voor hem was het een terugkeer naar zijn *roots*. Hij groeide op in Rotterdam Delfshaven. Vader was een groot liefhebber van orgelspel. De kleine Jos deelde die belangstelling en speelde thuis op het harmonium al jong melodieuze en psalmen en gezangen na die hij in de kerk had gehoord. Op zijn achtste vertrok het gezin naar Amsterdam. Toen zijn benen lang genoeg waren om de pedalen te bedienen, mocht hij het

orgel in de Pniëlkerk - het huidige Theater Mozaïek - bespelen. Op zijn vijftiende begeleidde hij de eerste viering. Zo'n jong organistje viel natuurlijk op en al gauw werd hij door allerlei kerken gevraagd. Hij denkt er met een glimlach aan terug. 'Met een grote tas vol orgelboeken fietste ik 's zondags de stad door. Van de ochtendviering in een kerk naar een dienst in een bejaardentehuis. Om vijf uur een viering in weer een andere kerk en soms nam ik er nog een vierde dienst bij om zeven uur. Vanaf mijn 16e kon ik de tussenliggende trajecten op de brommer afleggen, dat scheelde weer.' Anders dan zijn leeftijdgenoten was hij niet geïnteresseerd in The Beatles en The Rolling Stones. Hij ging liever naar de Westerkerk of de Oude Lutherse Kerk op het Spui om naar orgelmuziek te luisteren. Het verbaasde dan ook niemand dat hij na het gymnasium voor de orgelstudie aan het conservatorium koos. Al tijdens zijn studie werd hij benoemd tot docent aan het conservatorium in Leeuwarden. Tot op vandaag, en hoewel hij de pensioenleeftijd al lang heeft bereikt, leert hij als hoofdvakdocent aan het conservatorium in Den Haag aankomend organisten met veel plezier de kneepjes van het vak. In coronatijd is dat best een uitdaging. 'Online lesgeven werkt niet voor zo'n groot instrument.' Maar het is niet zijn aard om zich bij zoiets neer te leggen. Via een-op-een sessies in grote kerken kon hij afgelopen jaar coronaproof toch vier masterexamens afnemen. 'Dat was op twee wielen de bocht door, maar ze zijn alle vier geslaagd.' Onder de geslaagden zijn opvolger in de Wester, Evan Bogerd.

Organist Jos van der Kooy keerde terug naar zijn roots, van Amsterdam naar Rotterdam.

Improviseren met de gemeente

In april 1981 begon hij als organist in de Westerkerk, dit voorjaar 40 jaar geleden. Hij is 53 jaar organist geweest in Amsterdam, kent vrijwel ieder orgel in deze stad op zijn duimpje. 'Wat in de Wester gebeurt, fascineert me sinds ik er de eerste keer kwam, januari 1960. In de eerste plaats

de goede predikanten: Visser, Ter Linden en Oosterwijk, maar ook gastpredikanten als Albert van den Heuvel. Ik heb er nog nooit een slechte preek gehoord! Het is fijn als je daar met je muziek een bijdrage aan mag leveren, als je het samen met predikant en gemeente tot een mooi geheel kunt maken.' Met veel genoegen denkt hij terug aan het dirigeren van zijn koor in de Wester, de Cappella Amsterdam. Maar het allerfijntst vond hij het begeleiden van de gemeentezang. 'Omdat ik veel improviseer en extremen daarbij niet schuw, vraag je nogal wat van de gemeente. Die moet met je mee improviseren. En dat kan de gemeente van de Wester heel goed! Er ontstaat daardoor een bijzondere interactie tussen predikant, gemeente en organist. Fokkelien Oosterwijk noemde het eens een feest van Woord en muziek. Zo heb ik dat ook ervaren.' Vooral door de samenwerking met de gemeente ging het vertrek hem aan zijn hart. Gelukkig groeit die band nu ook weer met de remonstrantse gemeente in Rotterdam.

Ondanks corona verheugt Van der Kooy zich op kerst. 'Ik speel al 55 jaar orgel met kerst en iedere keer raak ik weer in vervoering van die prachtige Nederlandse kerstliederen, zoals Nu sijt wellecome. Het kerstverhaal betekent veel voor me. Christus is voor mij volledig God en volledig mens.' Zijn wens voor de Wester? 'Dat het een kerk mag blijven van en voor de stad. Een open huis voor Amsterdammers. Met goede preken en mooie muziek. Want van de kwaliteit moet je het hebben,

'We mogen als kerk best wat trotser zijn'

Wisseling van de wacht op het Kerkelijk Bureau

Mirjam Nieboer

Sinds 1 oktober heeft de Protestantse Kerk Amsterdam een nieuwe directeur: Vincenza La Porta. Ze neemt deze functie over van Jenneke Welmers, die de afgelopen 2,5 jaar de scepter zwaaide. De directeur geeft in de eerste plaats leiding aan de circa honderd medewerkers op het Kerkelijk Bureau en in de wijkkerken. Ga er maar aan staan in tijden van corona. Een gesprek met de gaande en de komende vrouw.

Dit najaar maakte Jenneke Welmers haar vertrek bekend. Toen ze in 2018 kwam, zorgde ze voor een frisse wind in de organisatie. 'Ik was aangenaam verrast door het creatieve talent, bij de medewerkers, predikanten en musici, maar ook onder de vele vrijwilligers. Dat talent kwam, vond ik, onvoldoende tot zijn recht. In de afgelopen jaren hebben we een flinke ontwikkeling doorgemaakt als organisatie en zeker ook op het Kerkelijk Bureau. Er is meer samenhang en focus gekomen, de samenwerking met de Diaconie is sterk verbeterd, het huis is nu beter op orde.'

Republiek Amsterdam

Amsterdam was best wennen voor de in Soest woonachtige Jenneke. 'Het is wel de republiek Amsterdam, hè? Alles buiten de stad, is buitenland. Nu gebeurt er hier ook veel. Dus ja, ze hebben ook wel een beetje gelijk.'

Vincenza La Porta (l) neemt als nieuwe directeur van de Protestantse Kerk Amsterdam het stokje over van Jenneke Welmers.

In de grote stad is de kerk een marginaal verschijnsel geworden. Dat is pijnlijk, maar heeft ook een positieve kant, ontdekte Jenneke. 'We worden gedwongen te experimenteren en dat pakt soms verrassend goed uit. Als je de bekende structuren loslaat, kan er veel moois ontstaan. Als traditionele kerk ben je vaak zo in de overlevingsstand dat je amper meer ziet dat de vernieuwing al begonnen is.' Jenneke draagt haar functie met een gerust hart over aan de ervaren Vincenza La Porta (49). Vincenza woont in Amersfoort

met haar man en hun drie kinderen. Ze komt van het landelijke kantoor van de Protestantse Kerk in Nederland, waar ze in het management zat en clusterleider was. Thema's waar ze zich mee bezighield, waren onder meer jeugd, ondersteuning van bestaande kerken en kerkvernieuwing. Dat zullen ook in Amsterdam speerpunten zijn, verwacht ze.

Corona leidt tot zingevingsvragen

De overlevingsstand waar veel kerken in zitten, herkent Vincenza. 'Het motto

van de Amsterdamse kerk is dat ze het evangelie wil verspreiden met lef en liefde voor de stad. Die lef, die levenskracht, zullen we de komende jaren met elkaar moeten vinden, stimuleren. Maar er moet ook ruimte zijn voor de rouw die erbij komt kijken als je ziet dat wat voor jou van grote waarde is, voor volgende generaties niet meer blijkt te werken. Dat doet pijn en die pijn moeten we ook kunnen delen met elkaar.' Vincenza begint haar werk in Amsterdam met goede moed. 'De kerk in haar huidige vorm is misschien voor

veel mensen niet zo relevant meer, het evangelie heeft nog niets aan urgentie ingeboet, in tegendeel. Er is nu door corona minder afleiding, je wordt verplicht stilgezet. Dat leidt tot vragen, vaak ook zingevingsvragen. Dat zie je aan de aantallen mensen die op zondag naar de stream van een viering kijken of op andere momenten meedoen aan online activiteiten van de kerk. Dat blijken ook in Amsterdam veel meer mensen te zijn dan normaal naar de kerk komen. Daar kan ik me ook wel wat bij voorstellen. Kijk naar de onrust die er is: hoe zal het verder gaan met corona, welke maatregelen krijgen we nog allemaal? Daar staat tegenover die regel uit de Psalmen die door Augustinus zo mooi verwoord is: Mijn ziel is onrustig tot zij rust vindt bij U. Het evangelie en wij als kerken hebben juist nu de samenleving veel te bieden.'

Jenneke beaamt dit. 'De kerken met hun vele kerkelijke vrijwilligers vangen veel op wat door gemeentelijke bezuinigingen in het nauw is gekomen. Zoals de zorg voor vluchtelingen, voor de vele eenzame mensen in de stad, oud en jong, voor mensen met een psychiatrisch verleden, noem maar op. In deze tijd proberen we er ondanks corona toch te zijn, voor elkaar en voor de buurt, door online activiteiten te ontwikkelen en creatief te zijn met wat nog wel kan. We mogen als kerken best wat trotser zijn op de rol die we hebben.' Vincenza is dat met haar eens. 'We kunnen, ook voor jonge mensen een tegenwicht bieden tegen de druk om perfect te moeten zijn. Bij God heb je altijd een tweede kans. Je mag er zijn, je bent gewenst en bedoeld, je hoort erbij. Ik hoop dat we die boodschap kunnen blijven uitdragen in deze mooie stad.'

Gospel-diva Michelle David in Paradiso

Vervolg van pagina 1

De *Highschool of Performing Arts* is bij ons bekend van de tv-serie *Fame*. Michelle David zong met sterren als Diana Ross en stond in musicals op Broadway. 'Weet je, ik vind dat niet zo belangrijk. Je kunt ook in de VS wonen en werken en heel kleinschalig bezig zijn. Ik probeer groot te denken en Nederland is voor mij allesbehalve klein.'

Tough cookie

Het mooie aan gospel is, vertelt ze, dat er voor iedere situatie wel een lied voorradig is. 'Gospelmuziek kun je altijd zingen. Als je blij bent, als je down bent. Mijn favoriet is *Pass me not o gentle saviour* en *Yes, Jesus loves me*. Die twee gaan hand in hand. Die liederen geven me vertrouwen. Wat er ook met me gebeurt, ik kan die liederen oproepen. Als ik blij ben, zing ik *Yes, Jesus loves me!* Als ik hulp of troost nodig heb, zing ik *Pass me not*. Vergeet me niet, ik heb je nodig. Deze muziek betekent nog net zoveel voor me als toen ik vijf was.' Een recensie uit de *Volkskrant* van een van haar concerten: 'Je gaat door haar optreden door een reeks van menselijke ervaringen. Huilen, lachen, dansen, zingen, schreeuwen,

you name it. Zij, Michelle David, is de hartelijke huisleverancier van al die *moodswings*, met vriendelijkheid en nederigheid in het basispakket.'

Ze lacht niet omdat het leven haar altijd toelicht - integendeel. Ze had borstkanker en hoorde dat toen ze een tour met haar band door Europa begon. Ze vertelde hen niets, deed de optredens en pas een week voor de operatie, de dag nadat de tournee was afgelopen, vertelde ze het haar bandleden. Ze is een *tough cookie*, zo is ze opgevoed door haar tante Theresa. De eerste coronagolf ervoer ze dan persoonlijk ook niet als zwaar. Als workaholic kon ze eindelijk even tot rust komen en terugkijken op haar ziekte. 'Hoe ben ik hier doorheen gekomen en hoe heb ik dit overwonnen?' Het gaf haar ook de kans een tijdje bij haar gezin te zijn. 'We zaten echt op elkaars lip. Ik werd me ineens weer heel sterk bewust van mijn rol als echtgenote en moeder. Het was tegelijk een zware, verdrietige tijd, want we hebben een dierbare aan het COVID-virus verloren. Het was dus in alle opzichten een tijd van reflectie.'

Regenboog

De tweede coronagolf is heel anders voor haar. De concerten waren net weer op gang gekomen en toen moest ze die weer stopzetten. 'Nu mis ik echt heel erg het publiek. Ik dacht eerst dat het maar kort zou duren, maar dit duurt heel lang. Ik mis de verbinding met anderen, hun gezichten. Hopelijk kunnen we weer beginnen met de zondagse viering, dan heb ik die verbinding toch nog een beetje. Financieel is het nu echt een ramp aan het worden. De eerste periode kwam ik nog wel door met mijn spaargeld. Maar nu is dat op.' Ze heeft troost aan haar geloof.

'Je hebt nu aan jezelf niet genoeg. We komen nu op het punt dat we er echt op moeten vertrouwen dat Hij er voor ons is en voor ons zorgt. Dat Hij zorgt voor mijn gezin, mijn familie. Ik ben ervan overtuigd dat Hij niet zo ver met ons is gegaan om ons nu te laten zitten. Maar ik moet mezelf ook wel eens toespreken om moed te houden. Toch geloof ik dat zelfs in de ergste storm er weer een regenboog in zicht komt.'

Een verschil maken

Het kerstconcert dat begin december al wordt opgenomen, is een welkome 'klus' voor Michelle. Want ze houdt van kerst, het enige feest dat ze echt viert. 'Ik ben dol op kerst! Het is voor mij de fijnste tijd van het jaar. Ik versier het huis, kook voor heel veel mensen. De kinderen komen naar huis met hun vrienden, iedereen blijft slapen. We trekken er drie tot vier dagen voor uit. Het is zo'n mooie tijd. Dat was het ook al toen ik kind was. Het is nu wel even puzzelen hoe we het dit jaar gaan doen. Het zal nu allemaal wat kleiner moeten. Mijn dochter is in Duitsland, mijn familie uit de VS kan niet overkomen. Maar er is wel deze kerstspecial. En dat maakt me heel gelukkig!' Over de betekenis van kerst is ze duidelijk. 'Kerst betekent voor mij dat Jezus uit liefde is geboren om liefde te brengen. Dat maakt het feest nog veel specialer voor mij. Ik weet dat hij is geboren zodat ik het Licht kan ervaren. Zijn geboorte en zijn zelfopoffering maken dat ik kan leven. Dat is een boodschap van hoop die we nodig hebben, zeker nu. Het doel van mijn kerstconcert is dat

ik voor degenen die kijken een verschil kan maken. Dat mensen na het concert niet meer hetzelfde zijn als ervoor. Dat als ze zich verdrietig voelen, een conflict hebben, moedeloos zijn toch even geluk ervaren en geraakt worden door mijn muziek, waardoor ze zich beter voelen. Ik wil voor de mensen die kijken een reden zijn voor een glimlach op hun gezicht. Dat betekent heel veel voor me. Dan maakt het niet eens uit of mijn zingen perfect is, want dat is het niet. Ik hoop dat mensen, al is het maar even, het geluk ervaren dat ik zelf ervaar als ik zing. Als dat lukt zou me dat heel blij maken.

Kijktip

Michelle David is 19 en 26 december te gast in twee speciale uitzendingen van Jacobine op 2, 17.35 uur op NPO2. Het kerstconcert in Paradiso is te zien op 25 december, 23.00 uur op NPO2. Deze programma's zijn terug te kijken op npostart.nl

'We zoeken de ruimte, niet de controverses'

Podcasts waarin Janneke & Jonatan zinvol aanklooiën

Janneke Donkerlo

Janneke Stegeman hoefde niet lang na te denken toen Jonatan Bartling haar belde met een vraag of ze met hem een serie podcasts wilde maken over zingeving. Jonatan: 'Janneke en ik zijn heel verschillend, maar we vullen elkaar goed aan. Als theologe heeft zij duidelijk toegevoegde waarde. Daarbij richt zij zich nadrukkelijk op het hier en nu. Mijn primaire bron is ook het christendom, maar ik laat me ook graag voeden door andere bronnen zoals het boeddhisme.'

Een podcast is een audio-opname, een soort radio-uitzending, maar dan op internet, Spotify of iTunes. De doelgroep bestaat uit agnosten, (ex-)christenen en yoga-liefhebbers; zoekers en vindsters; hoofd-mensen, hart-mensen en ziel-mensen. Jonatan: 'Eerst hebben we het erover gehad wat voor soort podcast het moet worden. In ieder geval willen we onderwerpen bespreken die ons persoonlijk raken, want dat levert de mooiste gesprekken op.'

Verschillende invalshoeken

Zonder pasklare antwoorden te willen bieden, stelt het duo thema's aan de orde die iedere *soul searcher* wel kent: Wat inspireert je? Wat doet er écht toe in het leven? Hoe ga je om met obstakels? Welke keuzes maak je? Zo maakt het tweetal moderne levensvragen bespreekbaar, puttend uit oude en nieuwe bronnen. Wat tijdens de evenementen van Zinnig Noord aan de orde komt, wordt in de podcasts verder uitgediept. Janneke: 'We zoeken niet de controverses, zoals je vaak ziet op tv of social media. Elke gast krijgt juist de ruimte. Thabo Hollander, die zich als *pranic healer* laat inspireren door oosterse stromingen en westerse esoterie, vroeg of hij wel alles mocht zeggen. Ja hoor, zeiden we. Je bent onze gast, we willen echt jouw verhaal horen.'

Theologe Janneke Stegeman en pionier Jonatan Bartling maken samen een podcast.

Janneke: 'We laten ons tegenwoordig van alles aanpraten, wat we allemaal zouden moeten kunnen, of hoe we moeten zijn. Als je je daarvan bewust wordt, kun je ook radicale keuzes maken. Dat is best ingewikkeld, het vraagt veel inzicht en lef om het anders te doen. Het is voor ons erg inspirerend om te praten met mensen die daar ervaring mee hebben. Door ons kwetsbaar op te stellen, hopen we ook anderen te inspireren.' Iedere gast brengt een expertise met doorleefde ervaringen in. Zo gaat het tweetal met historica en emigratiedeskundige Nadia Bouras in op de vraag hoe je bij een gemeenschap kunt horen en toch jezelf kunt zijn. Met psychiatrisch ervaringsdeskundige Nicole Schalken gaat het over hoe om te gaan met 'geestelijke bagage' en met Thabo Hol-

lander bespreken ze *pranic healing* en spirituele tradities. Met Elly ten Brake onderzoekt het tweetal de vraag hoe je beter kunt worden in de liefde. Als psychotherapeut werkt Elly met familieopstellingen. Ze gaat ervan uit dat liefde er altijd is, maar dat we er vaak gebrekkig bij kunnen. Janneke: 'Ik vertelde over de enorme zwaarte van de statenbijbel uit ons gezin, een familiestuk van moeders kant. Mijn oma voelde zich altijd schuldig door het geloof en was vaak depressief. Die familiebagage tors ik als nakomeling met mij mee. Ik vertelde dat ik die zwaarte helemaal niet wilde en vroeg hoe ik mezelf daarvan kon bevrijden. Door het gesprek dat zich toen met Elly ontspon, leerde ik dat verandering en groei begint met voelen en erkennen. Uiteindelijk heeft de herinnering

aan mijn oma nu een andere, meer liefdevolle, lading gekregen.'

Zinvol aanklooiën

Het fijne van een podcast is dat je er naar kunt luisteren, in zijn geheel of in stukjes, en precies op de momenten dat het jou uitkomt: tijdens een wandeling, bij de afwas, in de trein. Jonatan: 'Bij podcasts van anderen viel het me op dat het me geenszins stoorde dat die soms wel twee tot drie uur duren. Die van ons zijn 35 tot 45 minuten. Maar als we voor ons gevoel nog niet zijn uitgepraat, maken we een vervolguitzending.'

Alle gesprekken worden van tevoren opgenomen. Jonatan doet de eindredactie en voegt een intro en muziek toe. Ook haalt hij er storende geluiden

uit zonder dat het te gepolijst wordt. 'Het liefst zou ik - dat wil zeggen: mijn ego - een miljoenenpubliek willen bereiken, maar dat werkt niet als je eerder beschouwend dan informatief wilt zijn. En Janneke leerde mij dat je beter in een goede niche kan zitten. In onze aanpak hebben ook stiltes een functie. Op een van onze vragen zei Elly: "Hmm, ja, dat moet ik eerst even voelen, dat doe ik door me met mijn lichaam te verbinden." En toen werd het een minuut stil. Die minuut heb ik teruggebracht tot 20 seconden, anders zouden luisteraars misschien denken dat het gesprek was afgelopen. Maar door die rust ontstond een hele warme en veilige sfeer. Geen cerebraal gehakketak, maar vooral rust en ruimte. We horen weleens van luisteraars dat ze dat juist zo mooi vinden.'

Janneke: 'Het leven is nu eenmaal niet maakbaar; perfect worden we nooit en veel vragen blijven terugkomen, telkens op een ander moment en op een andere manier. Wat we eigenlijk doen, is een vorm van zinvol aanklooiën. We bespreken wel van tevoren welk soort vragen we willen stellen, maar daarna laten we het gewoon gebeuren. Die dynamiek bevalt ons heel goed.'

De eerste serie podcasts over zingeving is nu klaar. In november is het duo begonnen met een tweede - interactievere - reeks. Jonatan: 'We zijn van plan om vooraf op zoek te gaan naar vragen van luisteraars. En we overwegen ook een vorm van nazorg, bijvoorbeeld door een zoomsessie met luisteraars na afloop.'

Corona vormt gelukkig geen belemmeringen. Integendeel, een kleine setting is juist ideaal. Bovendien kunnen de podcasts - juist in de donkere dagen rond kerst - gaan functioneren als een soort bezoek. Alsof Jonatan en Janneke en hun gast bij je thuis op de bank komen zitten.

jannekejonatan.nl

'Hoe overleef ik kerst?'

Jong zijn tijdens de kerstdagen in coronatijd

Anouk van leperen

Hoe komen jongeren de kerstvakantie door in corona-tijd? Anouk van de protestantse kerk Osdorp-Sloten heeft wel wat ideeën.

Journalen

'Twee jaar geleden ben ik begonnen met *journalen*. Een *journal* is een notitieboekje, dagboek en agenda in één. Er zijn geen regels, je mag zelf weten wat je er in maakt. Mijn eerste journal was een *bullet journal*. Dat gebruikte ik voor school. Het was mijn agenda met plek voor notities. Elke maand had een voorpagina, een maandoverzicht en na elke maand maakte ik een fotopagina. Dit jaar ben ik begonnen met het maken van een pabo *journal*. Daarin schrijf en plak ik wat ik de komende 4 jaar ga meemaken. Ik gebruik ver-

schillende materialen. Zoals Whasi tape, verschillende blokken zwart en bruin papier, stiften en pennen. Mijn favoriete winkel om te shoppen, is dan ook de Action. Wil je voorbeelden zien, kijk dan eens naar een paar YouTubes. Yassmin van Yassart, Elisedingen en Creachick. Ook kun je hen en Crea_anouk volgen op Instagram. Ze maken verschillende creatieve video's.

Puzzelen

Wat is er nu leuker dan een puzzel maken, lekker warm bij de kachel met een kop thee of chocomelk. Vorig jaar had ik een puzzel van 1.000 stukjes. Elke dag heb ik er aan gewerkt. Het is ontspannend en ook nog eens leuk om samen te doen.

Online spelletjes

Een spel spelen met je vrienden, hoe doe je dat nu? Hoe houd je genoeg afstand? Samen met mijn vrienden speel ik online. Via de app *Discord* kunnen we met elkaar praten. Zo kunnen we samen spelen of gewoon gezellig kletsen.

Een 'echte' Bob Ross.

We spelen nu het spel *Among us*. Dit spel lijkt een beetje op *Wie is de mol* en het spel *Weerwolven*. Dit kun je spelen op je computer, telefoon of tablet. Wie het snelste is of wie overblijft, wint het spel.

Bakken

Wat ik ook graag doe tijdens kerst, is bakken. Je kunt koekjes of een taart bakken en die langs brengen bij vrienden of familie, om ze een hart onder de riem steken. Of je eet het gewoon lekker zelf op!

Bob Ross

Heb jij wel is een Bob Ross schilderij gemaakt? Het lijkt misschien moeilijk, maar het is superleuk en iedereen kan het. Begin dit jaar heb ik twee Bob Ross schilderijen gemaakt. Vroeger kwam Bob Ross op tv en kon je met hem mee schilderen. Die tv-uitzendingen staan nu op YouTube. Wat het handige daarvan is, is dat je de video op pauze kunt zetten. Bob schildert het schilderij in een half uurtje. Ik ben er 3 uur mee bezig geweest.'

Sebastiaan Hexspoor (33) is sinds september 2020 pionier bij Taizé in Amsterdam, een jongeren community die samenkomt in de Nassaukerk. Hij werkte eerst als fysiotherapeut, maar wilde meer organiseren en besloot om een studie bestuurskunde te volgen in Amsterdam. Toen hij 20 was, vroegen vrienden hem mee naar Taizé in Frankrijk. Dit is een oecumenische broedergemeenschap die veel mensen kennen van de meditatieve liederen. Later raakte hij betrokken bij het opzetten van Taizévieringen in klooster Casella in Hilversum. Naast zijn werk als pionier werkt Sebastiaan als coördinator voor Stichting Present in Hilversum, waar hij woont.

'Taizé in Amsterdam is een plek waar jongeren elkaar ontmoeten en ervaren onderdeel te zijn van een grote familie. In de maandelijkse vieringen zoeken we naar diepe verbondenheid met God en met elkaar, door muziek, gezongen gebed en stilte. Het is ook een moment om tot rust te komen en even stil te staan: wat is nu echt belangrijk? Sommige jongeren zijn veel bezig met zingeving of levensvragen, andere komen vooral voor de muziek en het ritme. Iedereen zet zich op zijn of haar manier in om van elke viering een bijzonder moment te maken.

Ik vind het waardevol om aan een plek te kunnen bouwen die mensen rust en vertrouwen geeft in een hectische en continu veranderende wereld. Juist in deze coronatijd en in aanloop naar kerst is dat heel belangrijk, maar ook uitdagend. Door de aangescherpte coronamaatregelen vinden veel activiteiten nu online plaats. Nu is het vooral een zoektocht: wat willen we in deze tijd van elkaar ontvangen? Om toch verbonden te blijven, probeer ik het gesprek op te zoeken door bijvoorbeeld online een kopje koffie te drinken. Mijn droom is dat Taizé in Amsterdam een plek mag zijn waar nog meer jongeren Gods liefde mogen ervaren in het dagelijks leven.'

Nynke Visscher

Foto: Marjolijn Beets

HART & ZIEL

COLUMN

De kleine kerstengel

Margrietha Reinders
Buurtdominee in Betondorp

Reageren? Mail naar
redactie@protestantsamsterdam.nl

'Kijk wat ze krijgen met kerst!' Voorzichtig pakt Liesbeth een klein glazen engeltje uit de doos. Er zit een lichtje in dat straalt in alle kleuren van de regenboog. Liesbeth straalt ook: ze wil dolgraag iets weggeven en de kerstdagen opfleuren van de mensen die ze eten brengt in ons buurtje. Al vanaf begin maart kookt ze drie keer per week voor een groep bewoners die zelf niet meer voor eten kunnen zorgen. Doordat ze minder mobiel zijn, geen mantelzorg hebben of gewoonweg geen geld hebben voor een goede maaltijd. Liesbeth brengt samen met de mensen van de huiskerk in Betondorp trouw en volhardend zelfgemaakt eten langs de deur. Tegen kostprijs.

Maar de laatste weken zijn er steeds meer mensen die niets anders kunnen geven dan een blijde glimlach. 'Daar doe ik het voor', zegt Liesbeth, die vanavond rijst met kip in bakjes schept. Wanneer ik, als haar trouwe rijder, de bakjes aan de deur breng, verbaast het me steeds weer hoeveel onzichtbare eenzaamheid en armoede er achter de voordeur zichtbaar wordt in onze aandachtswijk. Het schokt mij. Maar ook de grote kracht van aandacht en medeleven, van kleine menselijke daden valt me op. Zij zijn het echte medicijn tegen de moedeloosheid! Het mini-kerkje in Betondorp heeft weinig geld, maar gelukkig een heleboel liefde.

In het fors uitgevallen kerkgebouw op een steenworp afstand hebben de gemeenteleden dat ook ontdekt. Ze kwamen niet massaal in actie toen er een noodsituatie ontstond in hun buurt. Keuken en kerk bleven stevig dicht, zoals meestal. Maar sinds kort staat op woensdagavond de deur open! 'Welkom in de kerk' staat er op een uithangdoek. Binnen brandt een kaars. Bij de kapstok staat een stellingkast waar mensen voedsel in kunnen doen voor de sociale kruidenier. Dat is de kracht van kleine dingen! Het kost bijna niets. Net zo min als het glazen kerstengeltje van Liesbeth. Maar het straalt Licht uit in onze donkere wereld.

Colofon

Kerk in Mokum maandblad
December 2020,
jaargang 11, nummer 10

Protestantse Kerk Amsterdam
Nieuwe Herengracht 18
1018 DP Amsterdam

Hoofdredactie:
Mirjam Nieboer

Eindredactie/agendakatern:
Nynke Visscher

Bureauredactie: Iris Stekelenburg,
abcredactie.nl

Contact:
redactie@protestantsamsterdam.nl
of 020 53 53 700

Aan dit nummer werkten mee:
Janneke Donkerlo, Anouk van Ieperen,
Rosaliene Israël, Mirjam Nieboer,
Margrietha Reinders, Wilfred Scholten,
Iris Stekelenburg, Els van Swol, Tim
Vreugdenhil, Doke Hoekstra, Roel van
Marle, Riekje van Osnabrugge

Abonnement: Een abonnement opgeven
of opzeggen doet u via abbonementen@protestantsamsterdam.nl of 020 53 53

700 (9.00 uur-17.00 uur). Eenmaal per
jaar wordt u uitgenodigd een vrijwillige
bijdrage te betalen. Rek.nr. NL68
RABO 0373 7414 80 t.n.v. Protestantse
Gemeente te Amsterdam inz. Kerkblad
Verschijningsfrequentie: *Kerk in Mokum*
verschijnt 10x per jaar, 5x als blad
van 14 pagina's en 5x als agenda van 6
pagina's. Het volgende nummer komt uit
op 5 januari 2021.

Vormgeving: Studio Edens, Amsterdam
Druk: Vellendrukkerij BDU, Barneveld

 Protestants020

 ProtestantseKerkAmsterdam

protestantsamsterdam.nl

protestantse kerk
amsterdam

Pleisterplaats voor de ziel